

Beden eğitimi öğretmenleri ile diğer branş öğretmenlerinin duygusal emek ve tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi

Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU¹

¹Hacı Mehmet Kalay Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI:10.5281/zenodo.8037502

Gönderi Tarihi/Received:
01.01.2023

Kabul Tarih/Accepted:
03.04.2023

Online Yayın Tarihi/Published:
20.06.2023

Özet

Bu çalışmada öğretmenlerin duygusal emek eğilimleri ile tükenmişlikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi ve beden eğitimi ve diğer branş öğretmenlerinin değişkenlere yönelik görüşlerinin farklılaşma durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. İlişkisel tarama modelinde gerçekleştirilen araştırmanın örneklem grubunu 338 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın verileri “Duygusal Emek Ölçeği” ve “Maslach Tükenmişlik Envanteri” kullanılarak elde edilmiştir. Değişkenlere ilişkin betimsel istatistiklerde aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerinden, gruplar arasındaki farklılaşmayı belirlemede bağımsız örneklem t-Testinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin yüzeysel rol yapma eğilimlerinin ve duyarsızlaşmalarının düşük düzeyde olduğu, derinden rol yapma eğilimlerinin ve duygusal tükenmişliklerinin orta düzeye yakın olduğu, doğal duygular eğilimlerinin ve kişisel başarı algılarının ise yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yol analizi sonuçlarına göre doğal duygular ve derinden rol yapma eğiliminin tükenmişliğin tüm boyutlarını yordadığı, yüzeysel rol yapma eğiliminin ise sadece duygusal tükenmişliği yordadığı belirlenmiştir. Nedensellik anlamı taşımasa da istatistiksel olarak doğal duygular ve derinden rol yapma eğilimi arttıkça kişisel başarının önemli bir oranda arttığı, duyarsızlaşma ve duygusal tükenmişliğin ise azaldığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi öğretmeni, duygusal emek, tükenmişlik

Examination of emotional labor and burnout levels of physical education teachers and other branch teachers in terms of some variables

Abstract

In this study, it was aimed to examine the relationships between teachers' emotional labor tendencies and their burnout, and to determine the differentiation status of physical education and other branch teachers' views on variables. The sample group of the study, which was carried out in relational screening model, consisted of 338 teachers. The data of the research were obtained by using the "Emotional Labor Scale" and the "Maslach Burnout Inventory". The arithmetic mean and standard deviation values were used in descriptive statistics regarding the variables, and the independent samples t-Test was used to determine the differentiation between groups. Correlation analysis was used to determine the relationship between the variables, and path analysis was used to determine to what extent the independent variables predicted the dependent variable. As another result of the study, it was concluded that physical education teachers' superficial role-playing tendencies and emotional burnout were lower than other branch teachers, and that natural emotions tendencies and personal achievement perceptions were higher than other branch teachers. According to the results of the path analysis, it was determined that natural emotions and deep acting tendency predicted all dimensions of burnout, while surface acting tendency predicted emotional burnout only. Although it does not mean causality, it was found that as natural emotions and the tendency to play deeply increase, personal success increases significantly, while depersonalization and emotional exhaustion decrease.

Keywords: Burnout, emotional labor, physical education teacher

Sorumlu Yazar/Corresponded Author: Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU, **E-posta/e-mail:** m.vakifdurmusoglu@gmail.com

The Extended English Abstract is located the end of the Article.

GİRİŞ

Duygusal emek; kişinin kendi hissettiği duygularını baskılayarak kurumun kendisinden beklediği duygu ve düşünceleri sergilemesi olarak ifade edilebilir (Özyılmaz & Türkoğlu, 2019; Robbins, 2005). Bir anlamda çalışandan kendi duyguları dışında sahte duygular sergilemesi istenmiştir (Mann, 2007). Bu da çalışanların kendi öz benliklerine uzaklaşması anlamına gelmektedir (Kart, 2010; Lupton, 2002).

Konuyu eğitim açısından değerlendirecek olursak; duygusal emeğin ön plana çıkarılması hizmet verimliliğinin temel şartlarından biri olarak görülmektedir (Seçer, 2005). Öğretmenlik mesleğinin temelinde insan olması sebebiyle duygusal emek daha fazla ön plana çıkarılmakta ve beklentiler bununla özdeşleşmektedir (Zheng ve ark., 2018). Çünkü öğretmen öğrencilerine sadece bilgi aktaran değil onların sevinç ve hüznlerine ortak olan, sürekli iletişim halinde olan yani öğrencilerine yoğun duygusal emek sarf eden kişidir (Ye & Chen, 2015; Küçük & Durmuşoğlu, 2022). Yapılan incelemeler de öğretimin duygusal bir olgu olduğunu ortaya koymaktadır (Hargreaves, 1998; Brown, 2011). Öğrencilerle yapılan diyaloglarda başarılı oldukları dersin sevdiği öğretmenlerin dersi olduğu ifadesi ile karşılaşmak mümkündür.

Tükenmişlik; kişinin yapmış olduğu işten heyecan, arzu ve istek duymaması bulunduğu kurum da bıkkınlık hissetmesi olarak ifade edilebilir.

Günümüz toplumu sanayileşmenin, bilimsel gelişmelerin etkisi ile hızlı bir ekonomik, politik ve kültürel değişim içerisine girmekte bu da sosyal hayatı ve çalışma hayatını derinden etkilemektedir (Erkul, 2014). Sanayi toplumuyla birlikte insanlar yaşamlarının çoğunu işlerini ve iş ile ilgili gelişmeleri programlayarak geçirmektedir. İşlerinde bireyler kaçınılmaz olarak gerginlik ve baskı hissedebilmektedirler. Sosyal statü farklılığı, kişiler arası ilişkilerde farklılıklar, çalışma hayatındaki rekabet, kendini ispat etme kaygısı, bireysel ve toplumsal mücadele kişinin ruh sağlığını olumsuz etkilemektedir. Bu tür sorunlar beraberinde kişinin kurumunda sorunlar yaşamasına sebep olabilmektedir. Sonuç olarak da kişi tükenmişlik duygusu yaşayabilmektedir (Cemaloğlu & Şahin, 2007).

Bu çalışma; beden eğitimi öğretmenleri ile diğer branş öğretmenlerinin duygusal emek ve tükenmişlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesini amaçlamaktadır.

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplamada kullanılan ölçme araçları ve verilerin analizinde kullanılan istatistik teknikleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Araştırmanın modeli

Öğretmenlerin duygusal emek eğilimleri ile tükenmişlikleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma, nicel bir çalışma olup var olan değişkenlerin olduğu gibi betimlendiği betimsel tarama ve değişkenler arasındaki ilişkilerin derecesini ve düzeyini tespit etmeyi amaçlayan ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir (Karasar, 2012). Çalışma kapsamında öğretmenlerin duygusal emek eğilimleri ve tükenmişlik düzeyleri incelenmiş ve bu iki değişkenin öğretmenlerin branşlarına göre farklılaşma durumları belirlenmeye çalışılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler ise yukarıda belirtilen teorik çerçevede doğrultusunda yol analizi kullanılarak incelenmiştir.

Evren ve örneklem

Araştırma evrenini, 2022-2023 Eğitim-Öğretim yılında Kahramanmaraş ili merkez ilçelerinde (Onikişubat, Dulkadiroğlu) bulunan kamuya ait ilkököl, ortaokul ve liselerde görev yapan toplam 8957 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme için gereken büyüklüğün %95 güven düzeyi için 368 kişi olduğu belirlenmiş, basit seçkisiz örnekleme yöntemiyle 338 öğretmene ulaşılabilmektedir. Araştırma örneklemine dâhil edilen katılımcıların %34,3'ünü (n=116) kadınlar, %65,7'sini (n=222) erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların %9,2'si (n=31) 0-5 yıl arasında, %11,8'i (n=40) 6-10 yıl arasında, %13,9'u (n=47) 11-15 yıl arasında, %16,9'u (n=57) 16-20 yıl ve %48,2'si (n=163) 21 yıl üzeri hizmet süresine sahiptir. Katılımcıların %76,9'u (n=260) lisans mezunu, %23,1'i (n=222) lisansüstü eğitim mezunudur. Son olarak katılımcıların %30,2'si (n=102) beden eğitimi öğretmenlerinden, %69,8'i (n=236) diğer branş öğretmenlerinden oluşmaktadır.

Veri toplama araçları

Araştırmada öğretmenlerin duygusal emek eğilimlerini belirlemek için "Duygusal Emek Ölçeği", tükenmişlik düzeylerini belirlemek için ise "Maslach Tükenmişlik Envanteri" kullanılmıştır.

Duygusal emek ölçeği

Diefendorff ve arkadaşları (2005), tarafından geliştirilen "Duygusal Emek" ölçeği Basım ve Begenirbaş (2012), tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 13 maddeden ve üç alt boyuttan (yüzeysel rol yapma, derinden rol yapma, doğal duygular) oluşan ölçek, katılımcıların duygusal emek eğilimlerini belirlemek için "1=Hiçbir zaman (1,00-1,80) ile 5=Her zaman (4,21-5,00)" aralığında olmak üzere "Beşli Likert" şeklinde derecelendirilmiştir. Basım ve Begenirbaş

(2012), yapmış olduğu güvenirlik analizi sonucunda ölçeğin tamamı için Cronbach Alpha katsayısını 0,80 olarak bulurken; yüzeysel rol yapma, derinden rol yapma ve doğal duygular alt boyutları için güvenirlik katsayılarını sırasıyla 0,84, 0,88 ve 0,83 olarak hesaplamışlardır. Bu araştırma da ise ölçeğin geneli için Cronbach Alpha katsayısı 0,74 olarak bulunurken, alt boyutları için güvenirlik katsayıları sırasıyla 0,86, 0,84 ve 0,82 olarak bulunmuştur. Duygusal Emek Ölçeğinin 3 faktörlü yapısını doğrulamak amacıyla bu araştırma kapsamında yapısal eşitlik modeli kullanılarak Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Yapısal eşitlik çalışmalarında yerine getirilmesi gereken temel işlem basamaklarından biri olan model uyumunun değerlendirilmesinde (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2014); χ^2/sd , CFI, TLI, RMSEA ve SRMR değerlerine bakılmıştır (Kline, 2019). DFA sonucunda ölçeğin üç boyutlu yapısının doğrulandığı ve modele ait uyum indekslerinin ($\chi^2/sd=3,00$, CFI=0,94, TLI=0,92, RMSEA=0,08, SRMR=0,06) iyi uyum düzeylerinde olduğu görülmüştür (Çelik & Yılmaz, 2014; Sümer, 2000; Şimşek, 2007; Tabachnick & Fidell, 2001).

Maslach tükenmişlik envanteri

“Maslach Tükenmişlik Envanteri” Maslach ve Jakson (1981), tarafından geliştirilmiş, İnce ve Şahin (2015), tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 22 maddeden ve üç alt boyuttan (duygusal tükenme, duyarsızlaşma, kişisel başarı) oluşan ölçek, katılımcıların tükenmişlik düzeylerini belirlemek için “1=Nadiren ile 4=Her zaman” aralığında olmak üzere "Dörtlü Likert" şeklinde derecelendirilmiştir. Envanterde yer alan duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutları ayrı ayrı puanlanmaktadır. Elde edilen yüksek duygusal tükenme ve duyarsızlaşma puanları bireyin yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadığını göstermektedir. Kişisel başarı boyutunda alınan puanların düşük olması ise kişinin işinde karşılaştığı aşırı talepler nedeniyle kendisini yetersiz hissettiğini ve yüksek düzeyde tükenmişlik yaşadığını göstermektedir (İnce & Şahin, 2015). Araştırmacılar, envanterin iç tutarlılığını belirlemek amacıyla yapmış oldukları güvenirlik analizi sonucunda; duygusal tükenme boyutunda 0,89, duyarsızlaşma boyutunda 0,77 ve kişisel başarı boyutunda ise 0,74 güvenirlik değeri tespit etmişlerdir. Bu araştırma da ise boyutlara ilişkin Cronbach Alpha katsayıları sırasıyla 0,88, 0,74 ve 0,81 olarak bulunmuştur. Ölçeğin 3 faktörlü yapısını doğrulamak amacıyla Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. DFA sonucunda ölçeğin üç boyutlu yapısının doğrulandığı ve modele ait uyum indekslerinin kabul edilebilir düzeylere yakın olduğu görülmüştür ($\chi^2/sd=2,98$, CFI=0,87, TLI=0,86, RMSEA=0,07, SRMR=0,08).

Verilerin toplanması

Oluşturulan ölçek çalışması elektronik ortamda katılımcılara yönlendirilmiştir. Veriler katılımcıların ölçek sorularını cevaplamasının ardından toplanmıştır. Araştırma için, 27.01.2023 tarihinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan kurul izni alınmıştır (2023-1256).

Verilerin analizi

Araştırma verilerinin analizinde kullanılacak değişkenlerin normallik dağılımı, çarpıklık ve basıklık katsayısı yöntemiyle incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerlerinin, Duygusal Emek Ölçeğinin ve Maslach Tükenmişlik Envanterinin tüm alt boyutları için +1 ile -1 aralığında bulunduğu ve dağılımın tüm boyutlar için normal olduğu kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2017). Veri analizlerinde katılımcıların değişkenlere yönelik görüşlerinin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri belirlenmiş, katılımcı görüşlerinin branş değişkeni bakımından farklılaşma durumunu belirlemek için t-Testinden yararlanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon analizi kullanılmıştır. Duygusal emek ölçeğinin alt boyutlarının tükenmişlik ölçeğinin alt boyutları üzerindeki yordayıcılık durumları, mPlus 7.4 paket programı kullanılarak yol analizi ile incelenmiştir. Yol analizi, araştırmacının bir değişkenden diğerine doğrudan ve dolaylı etkileri kestirmesine izin veren çok değişkenli bir yöntemdir (Mueller, 1996; Şen, 2020). Yol analizinde duygusal emek ölçeğinin alt boyutları dışsal (exogenous), Maslach Tükenmişlik Envanterinin alt boyutları ise içsel (endogenous) değişkenler olarak ele alınmıştır. Parametrelerin kestirilmesinde “Maksimum Olabilirlik (ML)” yöntemi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma kapsamında belirlenen problemlere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin, duygusal emek ölçeğine ilişkin puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri boyutlar düzeyinde Tablo 1’de verilmiştir

Ölçekler	Boyutlar	n	Min-Max	Ort.	S.S.
Duygusal Emek	Yüzeysel Rol Yapma	338	1-5	2,26	0,84
	Derinden Rol Yapma	338	1-5	3,52	0,87
	Doğal Duygular	338	1-5	4,18	0,59

Tablo 1 incelendiğinde öğretmenlerin yüzeysel rol yapma, derinden rol yapma ve doğal duygular boyutlarına ilişkin aritmetik ortalamasının ise sırasıyla 2,26, 3,52 ve 4,18 olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yüzeysel rol yapma puanlarının düşük düzeyde olduğu, derinden

rol yapma düzeylerinin orta düzeye yakın olduğu ve doğal duygular puanların ise yüksek düzey aralığında olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin, tükenmişlik puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri boyutlar düzeyinde Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin tükenmişlik puanlarının ortalama ve standart sapma değerleri

Ölçekler	Boyutlar	n	Min-Max	Ort.	S.S.
Maslach Tükenmişlik Ölçeği	Duygusal Tükenme	338	1-4	1,89	0,61
	Duyarsızlaşma	338	1-4	1,51	0,49
	Kişisel Başarı	338	1-4	2,77	0,50

Tablo 2'ye göre öğretmenlerin tükenmişlik puan ortalamalarının; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarı boyutları için ise sırasıyla 1,89, 1,51 ve 2,77 olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin duyarsızlaşma puanlarının düşük düzeyde olduğu, duygusal tükenme puanlarının orta düzeyde olduğu ve kişisel başarı puanlarının ise yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin duygusal emek puanlarının branş değişkeni bakımından farklılaşma durumunu belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t-Testi sonuçları Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Öğretmenlerin duygusal emek eğilimlerinin branş değişkenine yönelik t-testi sonuçları

Boyutlar	Branş	n	Ort.	S.S.	sd	t	p
Yüzeysel Rol Yapma	Beden Eğitimi	102	2,10	0,87	336	-2,29	0,023
	Diğer Branşlar	236	2,33	0,82			
Derinden Rol Yapma	Beden Eğitimi	102	3,62	0,92	336	1,38	0,169
	Diğer Branşlar	236	3,48	0,85			
Doğal Duygular	Beden Eğitimi	102	4,30	0,59	336	2,52	0,012
	Diğer Branşlar	236	4,12	0,59			

Tablo 3 incelendiğinde branş değişkeni bakımından öğretmenlerin; derinden rol yapma boyutuna ilişkin puanları arasında anlamlı bir farklılaşma oluşmadığı ($t(336)=1,38, p=0,169$), yüzeysel rol yapma [$t(336)=-2,29, p<(0,05)$] ve doğal duygular [$t(336)=2,52, p<(0,05)$] puanlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin yüzeysel rol yapma puanlarının (Ort.=2,33, SS=0,82) diğer branş öğretmenlerinden (Ort.=2,10, SS=0,87) anlamlı bir biçimde düşük olduğu yine doğal duygular puanlarının ise (Ort.=4,30, SS=0,59) diğer branş öğretmenlerinin puanlarından (Ort.=4,12, SS=0,59) anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin tükenmişlik puanlarının branş değişkeni bakımından farklılaşma durumunu belirlemek için yapılan bağımsız örneklem t-Testi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4. Öğretmenlerin tükenmişlik puanlarının branş değişkenine yönelik t-testi sonuçları

Boyutlar	Branş	n	Ort.	S.S.	sd	t	p
Duygusal Tükenme	Beden Eğitimi	102	1,77	0,53	336	-2,22	0,027
	Diğer Branşlar	236	1,93	0,63			
Duyarsızlaşma	Beden Eğitimi	102	1,52	0,51	336	0,45	0,651
	Diğer Branşlar	236	1,50	0,49			
Kişisel Başarı	Beden Eğitimi	102	2,88	0,54	336	2,79	0,006
	Diğer Branşlar	236	2,72	0,48			

Tablo 4 incelendiğinde branş değişkeni bakımından öğretmenlerin; duyarsızlaşma boyutuna ilişkin puanları arasında anlamlı bir farklılaşma oluşmadığı ($t(336)=0,45$, $p=0,651$), duygusal tükenme [$t(336)=-2,22$, $p<.(05)$] ve kişisel başarı [$t(336)=2,79$, $p<.(05)$] puanlarında ise istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Beden eğitimi öğretmenlerinin duygusal tükenme puanlarının (Ort.=1,77, SS=0,53) diğer branş öğretmenlerinden (Ort.=1,93, SS=0,63) anlamlı bir biçimde düşük olduğu yine kişisel başarı puanlarının ise (Ort.=2,88, SS=0,54) diğer branş öğretmenlerinin puanlarından (Ort.=2,72, SS=0,48) anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın bu bölümünde öğretmenlerin duygusal emek ile tükenmişlik puanları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. "Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı" tekniğinden yararlanılarak elde edilen sonuçlar Tablo 5'te sunulmuştur.

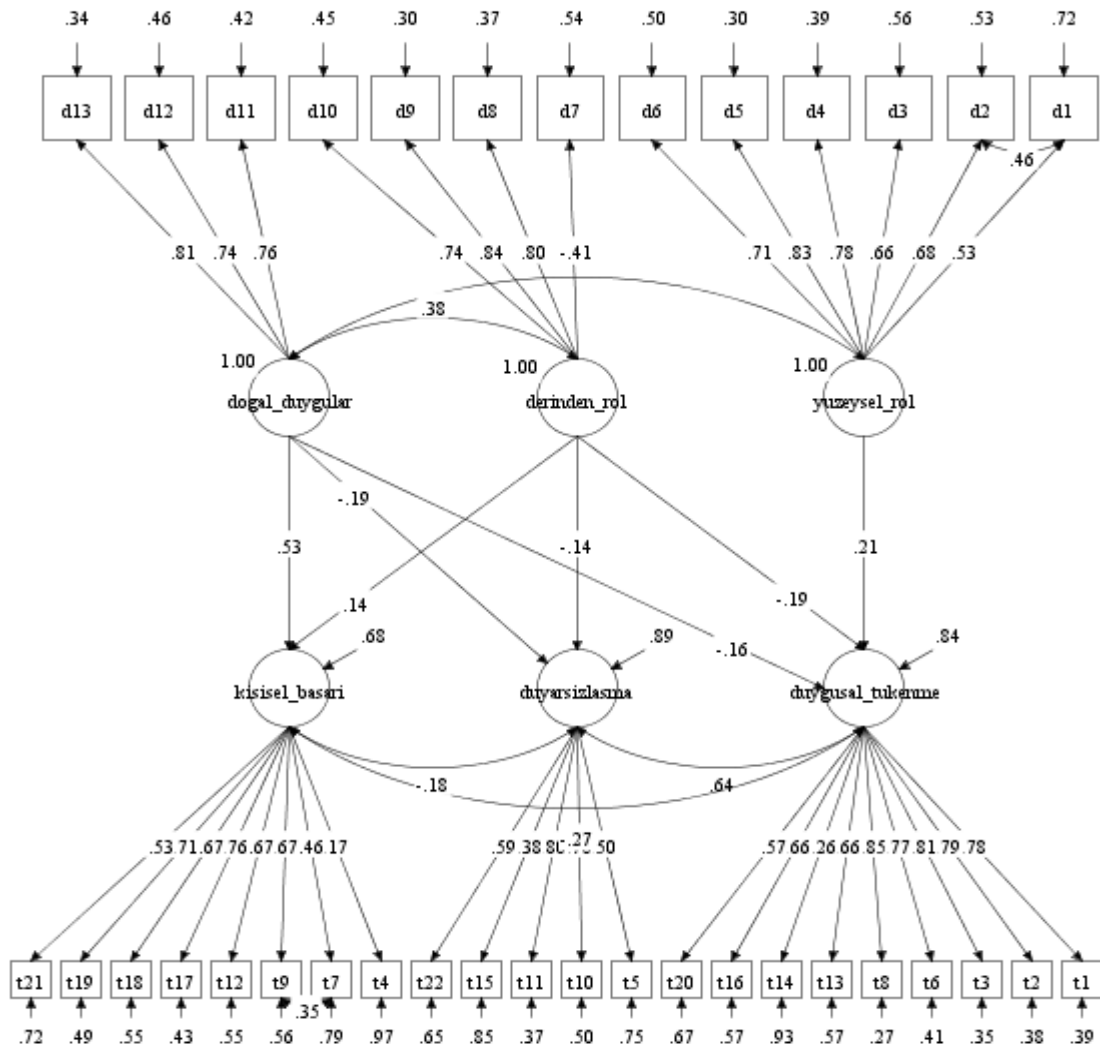
Tablo 5. Değişkenler arasındaki ilişkilerin korelasyon sonuçları

Değişkenler	DE1	DE2	DE3	T1	T2	T3
DE1. Yüzeysel Rol Yapma	-	0,051	-0,32*	0,23*	0,15*	0,04
DE2. Derinden Rol Yapma		-	0,30*	-0,19*	-0,15*	0,29*
DE3. Doğal Duygular			-	-0,25*	-0,26*	0,46*
T1. Duygusal Tükenme				-	0,58*	-0,20*
T2. Duyarsızlaşma					-	-0,24*
T3. Kişisel Başarı						-

Tablo 5 incelendiğinde duygusal emek ölçeğinin yüzeysel rol yapma boyutu ile tükenmişlik ölçeğinin duygusal tükenme ($r=0,23$) ve duyarsızlaşma ($r=0,15$) boyutları arasında düşük düzeyli pozitif bir ilişki bulunduğu, yüzeysel rol yapma boyutu ile kişisel başarı boyutu arasında ise anlamlı bir ilişki bulunmadığı görülmektedir. Duygusal emek ölçeğinin derinden rol yapma boyutu ile tükenmişlik ölçeğinin duygusal tükenme ($r=-0,19$) ve duyarsızlaşma ($r=-$

0,15) boyutları arasında düşük düzeyli negatif bir ilişki bulunduğu, derinden rol yapma boyutu ile kişisel başarı boyutu arasında ise orta düzeye yakın pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,29$). Son olarak duygusal emek ölçeğinin doğal duygular boyutu ile tükenmişlik ölçeğinin duygusal tükenme ($r=-0,25$) ve duyarsızlaşma ($r=-0,26$) boyutları arasında düşük düzeyli negatif bir ilişki bulunduğu, doğal duygular ile kişisel başarı boyutları arasında ise orta düzeyli pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=0,46$).

Duygusal emek ölçeğinin alt boyutlarının tükenmişlik ölçeğinin alt boyutları üzerindeki yordayıcılıklarını ortaya çıkarmak için yapılan yol analizi sonucunda χ^2 değerinin manidar olduğu ($p<0,05$), CFI=0,88 ve TLI=0,87 değerlerinin kabul edilebilir sınırlara yakın olduğu, RMSEA=0,06 ve SRMR=0,07 değerlerinin ise kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Oluşturulan teorik modele ilişkin standartlaştırılmış yol katsayılarını içeren diyagram modeli Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1. Standartlaştırılmış yol katsayılarını içeren diyagram modeli

Yol analizine ait standartlaştırılmış katsayılar incelendiğinde duygusal emek ölçeğinin alt boyutları olan doğal duygular ve derinden rol yapma değişkenlerinin tükenmişliğin tüm boyutlarını manidar düzeyde yordadığı ($p<0,05$), yüzeysel rol değişkeninin ise tükenmişlik ölçeğinin sadece duygusal tükenme boyutunu manidar düzeyde yordadığı görülmektedir ($p<0,05$). Doğal duygular boyutunun kişisel başarı, duyarsızlaşma ve duygusal tükenme boyutları üzerindeki standartlaştırılmış regresyon yükleri sırasıyla 0,53, -0,19 ve -0,16 olarak kestirilmiştir. Bu değerler doğal duygular puanlarındaki bir birimlik değişimin kişisel başarı üzerinde 0,53, duyarsızlaşma üzerinde -0,19 ve duygusal tükenme üzerinde -0,16 birimlik değişime neden olabileceğine işaret etmektedir.

Derinden rol yapma boyutunun kişisel başarı, duyarsızlaşma ve duygusal tükenme boyutları üzerindeki standartlaştırılmış regresyon yükleri sırasıyla 0,14,-0,14 ve -0,19 olarak kestirilmiştir. Bu değerler derinden rol yapma puanlarındaki bir birimlik değişimin kişisel başarı üzerinde 0,14, duyarsızlaşma üzerinde -0,14 ve duygusal tükenme üzerinde -0,19 birimlik değişime neden olabileceğine işaret etmektedir. Yüzeysel rol yapma boyutunun duygusal tükenme boyutu üzerindeki standartlaştırılmış regresyon yükü ise 0,21 olarak kestirilmiştir. Bu değer yüzeysel rol yapma puanlarındaki bir birimlik değişimin duygusal tükenme üzerinde 0,21 birimlik değişime neden olabileceğine işaret etmektedir.

Doğal duygular ile tükenmişliğin boyutları arasındaki doğrudan ilişki katsayıları incelendiğinde; kişisel başarı ile pozitif ve orta düzeyde, duyarsızlaşma ve duygusal tükenme ile de negatif düşük düzeyli bir ilişki olduğunu göstermektedir ($p<0,01$). Derinden rol yapma ile tükenmişliğin boyutları arasındaki doğrudan ilişki katsayıları incelendiğinde; kişisel başarı ile pozitif, duyarsızlaşma ve duygusal tükenme ile de negatif düşük düzeyli bir ilişki olduğunu göstermektedir ($p<0,01$). Yüzeysel rol yapma ile tükenmişliğin duygusal tükenme boyutu arasındaki doğrudan ilişki katsayıları incelendiğinde ise pozitif düşük düzeyli bir ilişki olduğunu göstermektedir ($p<0,01$).

Ayrıca r-kare değeri bağımsız değişkenlerle kişisel başarı arasında 0,32, duyarsızlaşma arasında 0,11 ve duygusal tükenme arasında ise 0,16 olarak hesaplanmıştır. Yani duygusal emek ölçeğinin boyutları birlikte kişisel başarıdaki varyansın %32'sini, duyarsızlaşmadaki varyansın %11'ini ve duygusal tükenmedeki varyansın ise %16'sını açıklamaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada beden eğitimi ve diğer branş öğretmenlerinin duygusal emek eğilimleri ile tükenmişlikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda;

Öğretmenlerin yüzeysel rol yapma eğilimlerinin düşük düzeyde olduğu, derinden rol yapma eğilimlerinin orta düzeye yakın olduğu ve doğal duygular eğilimlerinin ise yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer çalışmalarda; Polatkan (2016), ortaokul öğretmenlerinin duygusal emek ve örgütsel vatandaşlık üzerine yaptığı araştırmada; yüzeysel rol yapma, samimi davranışı ve derinden rol yapma davranışı ile yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Aydoğan ve Bostancı (2021), araştırmasının sonuçlarına bakıldığında, öğretmenlerin duygusal emek gösterimlerine yönelik algı düzeylerinin yüzeysel rol yapma alt boyutunda düşük, derinden rol yapma alt boyutunda yüksek ve doğal duygular alt boyutunda çok yüksek olduğu görülmektedir. Moran (2018), öğretmenlerin duygusal emek davranışları ve yaşam doyum düzeyleri üzerine yaptığı çalışmasında ise, öğretmenlerin doğal duygular ve derinden rol yapma davranışlarını çoğu zaman yüzeysel rol yapma davranışını ise bazen sergiledikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar bizim çalışmamızla benzerlikler gösterdiği ifade edilebilir. Eğitim yuvalarımızdaki öğretmenlerimizin sergiledikleri çaba adına samimi duygular içerisinde olmaları, duygusal emek konusunda özverili davranışlar sergilemeleri umut vericidir.

Öğretmenlerin duyarsızlaşmalarının düşük düzeyde olduğu, duygusal tükenmişliklerinin orta düzeyde olduğu ve kişisel başarı algılarının ise yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Öğretmenlerin öğrencilere karşı duyarlı yaklaşımlar sergilemesi öğrencilerin gelişimi anlamın da olumlu sonuçlar doğuracağı önemli bir gerçekliktir. Öğrenciler ile hem hal olmak, onlara özverili yaklaşımlar sunmak, onların yanlarında olduğunu ve onları anladığını veya anlamaya çalıştığını hissettirmek gelişimlerini önemli ölçüde artıracaktır. Bu da geleceğimizin teminatı çocuklarımız için önemli bir gelişmedir. Duygusal tükenmişliğin ekonomik, bireysel, sosyolojik, kurum içi yaşanan sorunlar ve tekdüzelik gibi bazı sebepleri olabilir. Tükenmişlik yaşanması, eğitimimize ve öğrencilerimize olumlu katkı sunmayacağı kaçınılmaz bir gerçekliktir.

Branş değişkeni bakımından öğretmenlerin; derinden rol yapma eğilimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamazken, yüzeysel rol yapma ve doğal duygular eğilimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Beden eğitimi öğretmenlerinin yüzeysel rol yapma eğilimlerinin diğer branş öğretmenlerine göre daha düşük olduğu, yine doğal duygular eğilimlerinin de diğer branş öğretmenlerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, beden eğitimi branşının içeriği gereği öğrenciyle olan diyaloglarının bir sonucu olarak düşünülebilir. Beden eğitimi dersinin oyun, yarışma, mücadele, kaybetme ve kazanma gibi duyguları içerisinde barındırması bu sonuçta etkili olmuş olabilir.

Branş değişkeni bakımından oğretmenlerin; duyarsızlaşma boyutuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamazken, duygusal tükennişlikleri ve kişisel başarı algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu belirlenmiştir. Beden eğitimi oğretmenlerinin duygusal tükennişliklerinin diğer branş oğretmenlerinden daha düşük olduğu ve yine kişisel başarı algılarının da diğer branş oğretmenlerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benze çalışmalarında; Tuna (2010), Ankara ilinde beden eğitimi oğretmenleriyle yaptığı çalışmada beden eğitimi oğretmenlerinin düşük düzeyde tükenniş olduklarını belirlemiştir. Cihan (2011), bizim çalışmamızın aksine farklı illerde çalışan beden eğitimi oğretmenleriyle yaptığı çalışmada, oğretmenlerin küçümsenmeyecek oranda tükennişlik yaşadıkları sonucunun ortaya çıktığını belirtmiştir. Beden eğitimi dersinin oyunu, yarışmayı, rekabeti ve farklı gelişmeleri içerisinde barındırması tükennişlik duygusu noktasında diğer branşlardan farklılık göstermesi sonucuna ulaştırabilir.

Değişkenler arasındaki korelasyon sonuçları yüzeysel rol yapma eğilimi ile duygusal tükennişlik ve duyarsızlaşma arasında düşük düzeyli pozitif bir ilişki bulunduğunu, yüzeysel rol yapma boyutu ile kişisel başarı arasında ise anlamlı bir ilişki olmadığını göstermiştir. Derinden rol yapma eğilimi ile duygusal tükennişlik ve duyarsızlaşma arasında düşük düzeyli negatif bir ilişki bulunduğu, derinden rol yapma eğilimi ile kişisel başarı arasında ise orta düzeye yakın pozitif bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Doğal duygular boyutu ile duygusal tükennişlik ve duyarsızlaşma arasında düşük düzeyli negatif bir ilişki bulunduğu, doğal duygular ile kişisel başarı arasında ise orta düzeyli pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Yol analizi sonuçlarına göre doğal duygular ve derinden rol yapma eğiliminin tükennişliğin tüm boyutlarını yordadığı, yüzeysel rol yapma eğiliminin ise sadece duygusal tükennişliği yordadığı belirlenmiştir. Nedensellik anlamı taşıyorsa da istatistiksel olarak doğal duygular arttıkça kişisel başarının da önemli bir oranda arttığı, duyarsızlaşma ve duygusal tükennişliğin ise azaldığı ortaya çıkmıştır. Bir diğer sonuç olarak derinden rol yapma eğilimi arttıkça kişisel başarının arttığı, duyarsızlaşma ve duygusal tükennişliğin azaldığı ortaya çıkmıştır. Yüzeysel rol yapma eğilimi arttıkça duygusal tükennişliğin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca duygusal emek ölçęinin tüm alt boyutlarının, kişisel başarı üzerindeki varyansın üçte birini açıkladığı, duyarsızlaşma ve duygusal tükennişlikteki varyansları ise daha düşük oranlarda açıkladığı ortaya çıkmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

Emotional labour; It can be expressed as a person's display of the emotions and thoughts that the institution expects from him by suppressing his own feelings (Özyılmaz & Türkoğlu 2019; Robbins, 2005). In a sense, the employee was asked to display false emotions other than his own (Mann, 2007). This means that employees move away from their selves (Kart, 2010; Lupton, 2002).

Differences in social status, interpersonal relations, competition in working life, anxiety to prove oneself, and individual and social struggle affect the person's mental health negatively. Such problems can cause problems in the institution of the person. As a result, the person can experience the feeling of burnout (Cemaloğlu & şahin, 2007). In this study, it was aimed to examine the relationships between teachers' emotional labor tendencies and their burnout, and to determine the differentiation status of physical education and other branch teachers' views on variables.

METHOD

The universe of the research, which was carried out in the relational scanning model, consisted of 8957 teachers working in public primary, secondary and high schools in Dulkadiroğlu and Onikisubat districts of Kahramanmaraş province in the 2022-2023 academic year, and the sample consisted of 338 teachers determined by the easily accessible sampling method from the school levels in the universe. The data of the research were obtained by using the "Emotional Labor Scale" and the "Maslach Burnout Inventory". The arithmetic mean and standard deviation values were used in descriptive statistics regarding the variables, and the independent samples t-Test was used to determine the differentiation between groups. Correlation analysis was used to determine the relationship between the variables, and path analysis was used to determine to what extent the independent variables predicted the dependent variable.

RESULTS

As a result of the research; It was concluded that teachers' superficial acting tendencies and depersonalization were low, deep acting tendencies and emotional burnout were close to medium, and natural feelings tendencies and personal achievement perceptions were high. As another result of the study, it was concluded that physical education teachers' superficial role-playing tendencies and emotional burnout were lower than other branch teachers, and that natural emotions tendencies and personal achievement perceptions were higher than other branch teachers.

DISCUSSION AND CONCLUSION

According to the results of the path analysis, it was determined that natural emotions and deep acting tendency predicted all dimensions of burnout, while surface acting tendency predicted emotional burnout only. Although it does not mean causality, it was found that as natural emotions and the tendency

to play deeply increase, personal success increases significantly, while depersonalization and emotional exhaustion decrease. As another result, it was concluded that as the tendency to pretend to be superficial increases, emotional burnout increases. It was also revealed that all sub-dimensions of the emotional labor scale explained one-third of the variance on personal achievement.

It was concluded that teachers' superficial acting tendencies were low, deep acting dispositions were close to medium level, and natural feelings tendencies were high. It was determined that the depersonalization of the teachers was low, their emotional burnout was moderate, and their perception of personal success was high. It is an essential reality that teachers' sensitive approaches towards students will have positive results in terms of students' development. Being together with the students, offering them self-sacrificing approaches, and making them feel that you are with them and that you understand or are trying to understand them will significantly increase their development.

Regarding the branch variable, teachers, while no significant difference was found between deep-acting tendencies, it was determined that there was a statistically significant difference between surface-acting and natural emotion tendencies. It was concluded that physical education teachers' superficial role-playing tendencies were lower than other branch teachers and that their natural emotional tendencies were higher than other branch teachers. This result can be considered a result of the dialogues with the student due to the content of the physical education branch. The fact that physical education lesson includes emotions such as a game, competition, struggle, losing and winning may have been effective in this result.

In terms of the branch variable, teachers, while there was no significant difference between their views on the dimension of depersonalization, it was determined that there was a significant difference between their emotional burnout and their perceptions of personal success. It has been concluded that the emotional burnout of physical education teachers is lower than that of other branch teachers, and their perception of personal success is higher than that of other branch teachers. In similar studies, Tuna (2010), in his study with physical education teachers in the province of Ankara, determined that physical education teachers were burnt out at a low level. Cihan (2011), stated that contrary to our study, in his study with physical education teachers working in different provinces, it was concluded that teachers experienced burnout at a not to be underestimated. The fact that physical education course includes game, competition, competition and other developments can lead to the conclusion that it differs from other branches in terms of burnout.

KAYNAKLAR

Aydoğan, S. S., & Bostancı, A. B. (2021). Oğretmenlerin duygusal emek gősterimleri ile psikolojik sőzleřmeye uyma dőzeyleri arasındaki ilişki. *OPUS International Journal of Society Researches*, 17(36), 2637-2674.

- Basım, H. N., & Begenirbaş, M. (2012). Çalışma yaşamında duygusal emek: Bir ölçek uyarlama çalışması. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 77-90.
- Brown, E. L. (2011). *Emotion matters*, Exploring The Emotional Labor Of Teaching.
- Büyüköztürk, Ş. (2017). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*, Pegem Akademi.
- Cemaloğlu, N., & Şahin, E. D., (2007). Öğretmenlerin mesleki tükenmişlik düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(2), 463-484.
- Cihan, B. B. (2011). *Farklı illerde çalışan ilköğretim okullarında görevli beden eğitimi öğretmenlerinin, mesleki tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi ve karşılaştırılması* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik, H. E., & Yılmaz, V. (2014). *LISREL 9.1 ile yapısal eşitlik modellemesi*, Anı Yayıncılık.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., & Büyüköztürk, Ş. (2014). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik SPSS ve LISREL uygulamaları*, Pegem Akademi Yayınları.
- Diefendorff, J. M., Croyle, M. H., & Grosserand, R. H. (2005), "The Dimensionality and antecedents of emotional labor strategies". *Journal of Vocational Behavior*, 66, 339-357.
- Erkul, A. (2014). *Meslek lisesi öğretmenlerinin mesleki tükenmişlik düzeyi* [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Hargreaves, A. (1998). The emotional practice of teaching. *Teaching and Teacher Education*, 14(8), 853-854.
- İnce, N. B., & Şahin, A. E. (2015). Maslach tükenmişlik envanteri-eğitimci formu'nu türkçe'ye uyarlama çalışması. *Eğitimde ve Psikolojide Ölçme ve Değerlendirme Dergisi*, 6(2), 385-399.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Nobel Yayınları.
- Kart, E. (2010). *Nitelikli işgücünün küresel trajedisi*, Kavim Kitap.
- Lupton, D. (2002). *Duygusal yaşantı*, Ayrıntı Yayınları.
- Mann, S. (2007). Expectations of emotional display in the workplace. *Leadership & Organizational development Journal*, 28(6), 552-570.
- Maslach, C. (1993). *Burnout: A multidimensional perspective*, Taylor and Francis.
- Maslach, C., & Jackson, S. E. (1981). The measurement of experienced burnout. *Journal of Organizational Behavior*, 2(2), 99-113.
- Moran, C. (2018). *İlköğretim kurumlarındaki öğretmenlerin duygusal emek davranışları ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişki* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. Çanakkale.
- Özyılmaz, M. D., & Türkoğlu, N. (2019). Psikolojik sermayenin duygusal emek üzerine etkisi: Hizmet sektöründe bir araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 173-188.

- Polatkan, N. N. (2016). *Ortaokul öğretmenlerinin duygusal emek davranışları ile iş doyumları arasındaki ilişki* [Yüksek lisans tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Robbins, S. P. (2005). *Essentials of organizational behavior*, Upper Saddle River.
- Seçer, Ş. (2005). *Çalışma yaşamında duygular ve duygusal emek: sosyoloji, psikoloji ve örgüt teorisi açısından bir değerlendirme*, İÜ Yayınevi.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- Şimşek, Ö. F. (2007). *Yapısal eşitlik modellemesine giriş*, Ekinoks Yayınları.
- Tabachnick, B. G., & Fidel, L. S. (2001). *Using multivariate statistics*, Allyn & Bacon.
- Tuna, M. (2010). *Beden eğitimi öğretmenlerinin tükenmişlik düzeyleri (Ankara İli Örneği)* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Ye, M. L., & Chen, Y. (2015). A literature review on teachers' emotional labor. *Creative Education*, (6), 2232-2240.
- Zheng, X., Yin, H., & Wang, M. (2018). Leading with teachers' emotional labour: Relationships between leadership practices, emotional labour strategies and efficacy in China. *Teachers and Teaching*, 24(8), 965-979.

.KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Mehmet Vakıf DURMUŞOĞLU
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan kurul izni alınmıştır (2023-1256). <i>This research was conducted with the decision of Ondokuz Mayıs University Ethics Committee numbered 2023-1256.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.